

(๒๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๐ /๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๔๕/๒๕๕๑

วันที่ ๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	ผู้ร้อง
		พรรคพลังประชาชน	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังประชาชน

อัยการสูงสุด ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังประชาชน ผู้ถูกร้อง เนื่องจากปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ (๑) (๒) และมาตรา ๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑

๑. คำร้องของผู้ร้อง สรุปความได้ว่า

๑.๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งต่อผู้ร้องพร้อมด้วยหลักฐาน เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๑ เพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาคำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ (๑) (๒) และมาตรา ๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง

- ๒ -

สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑ เนื่องจากนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ซึ่งเป็นรองหัวหน้าพรรค และกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง เป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ระเบียบ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเลียบเอง จึงเห็นว่าการกระทำของนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ดังกล่าวเข้าข่ายเป็นการกระทำอันฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ ข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่นายทะเบียน พรรคการเมืองส่งมาได้ความว่า

๑.๑.๑ ผู้ถูกร้อง มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖ โดยได้รับการจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองจาก นายทะเบียนพรรคการเมืองไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๕/๒๕๔๑ ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ต่อมาผู้ถูกร้องได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ในคราวประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ได้เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ชุดใหม่ จำนวน ๓๗ คน โดยมีนายสมักร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค และนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นรองหัวหน้าพรรค นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคและ คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๐ และเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษามีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๐

๑.๑.๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรแบบสัดส่วนและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง นายขยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง สมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน กลุ่มจังหวัดที่ ๑ ในนามผู้ถูกร้อง และเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๐ นายวิจิตร ยอดสุวรรณ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด เชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ พรรคชาติไทย ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- ๓ -

มีใจความว่า การที่กลุ่มกำนันในอำเภอแม่จันเดินทางไปพบนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ซึ่งเป็นผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ นำเชื่อว่านายขยงยุทธ ดิยะไพรัช จะต้องมีการให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินให้แก่กลุ่มกำนันดังกล่าว เพื่อจูงใจให้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องหรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองอื่น ซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อันน่าจะเป็นผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ปราบกฏว่า นายขยงยุทธ ดิยะไพรัช กับพวกได้รับเลือกตั้ง

วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๑ นายวิจิตร ขอดสุวรรณ ยื่นคำร้องขอถอนคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่อนุญาต และในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งให้นายขยงยุทธ ดิยะไพรัช กับพวก เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑.๑.๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนขึ้นเพื่อพิจารณาคำร้องคัดค้านดังกล่าว ซึ่งผลการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ กลุ่มกำนันในเขตอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย รวม ๑๐ คน ซึ่งประกอบด้วยนายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ กำนันตำบลจันจว้า นายอดิศร เรือนคำ กำนันตำบลศรีคำ นายพัฒน์ ก้างอนตา กำนันตำบลจอมสวรรค์ นายบุญธรรม คำคะ กำนันตำบลแม่คำ นายดวงแสง มูลกาศ กำนันตำบลแม่จัน นายจรินทร์ วงศ์ธานี กำนันตำบลป่าตึง นายพรชาติ สุวรรณรัตน์ กำนันตำบลแม่ไร่ นายประสิทธิ์ จิตาธรรม กำนันตำบลจันจว้าใต้ นายชด บุตรชา กำนันตำบลป่าซาง และนายสมบุญ อรินตะทราย กำนันตำบลสันทราย ได้เดินทางจากจังหวัดเชียงรายไปกรุงเทพมหานคร โดยสายการบินไทยแอร์เอเชีย เที่ยวบินที่ เอฟดี ๓๒๕๕ ซึ่งเที่ยวบินดังกล่าวมีนายบรรจง ยางยืน นายกเทศมนตรีตำบลจันจว้า และดาบตำรวจ มานิตย์ สุญาษา ร่วมเดินทางไปด้วย เมื่อไปถึงสนามบินสุวรรณภูมิ นายบรรจง ยางยืน และกลุ่มกำนันโดยสารรถยนต์คู่ หมายเลขทะเบียน อว ๓๕ กรุงเทพมหานคร ไปยังที่ทำการพรรค

- ๔ -

ผู้ถูกร้อง ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร เพื่อพบนายขงยุทธ ดิยะไพรัช โดยเดินทางถึงเวลาประมาณ ๑๖.๓๐ นาฬิกา แต่ไม่พบนายขงยุทธ ดิยะไพรัช จนกระทั่งเวลาประมาณ ๑๕.๐๐ นาฬิกา บุคคลกลุ่มดังกล่าวเดินทางออกจากที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องไปยังโรงแรม เอส ซี ปาร์ค โดยมี พันตำรวจเอก ประภาส ปิยะมงคล ดาบตำรวจ สุเทพ ศรีสุข นางกัญชรศ ชาญภูวง และดาบตำรวจ มานิตย์ สุฉายา ใช้รถยนต์ติดตามกลุ่มกำนันดังกล่าวไปด้วย ส่วนนายบรรจง ยางยืน และกลุ่มกำนัน โดยสารรถยนต์ตู้ หมายเลขทะเบียน ออ ๑๖๖๐ กรุงเทพมหานคร ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากที่ทำการพรรคผู้ถูกร้องไปที่โรงแรม เอส ซี ปาร์ค ถนนรามคำแหง ๓๕ เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ถึงโรงแรม เอส ซี ปาร์ค เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ นาฬิกา และกลุ่มกำนันดังกล่าวได้ลงชื่อเข้าพัก จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ นาฬิกาเศษ นายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง จึงได้เดินทางมาพบและพูดคุยกับกลุ่มกำนันดังกล่าวครู่หนึ่งแล้วจึงจากไป วันรุ่งขึ้นกลุ่มกำนันโดยสารรถยนต์ตู้ หมายเลขทะเบียน ออ ๑๖๖๐ กรุงเทพมหานคร ไปสนามบินดอนเมืองและโดยสารเครื่องบินของสายการบินนกแอร์ เที่ยวบิน ดีดี ๘๑๑๔ กลับจังหวัดเชียงราย คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจึงเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า นายขงยุทธ ดิยะไพรัช และนางสาวละออง ดิยะไพรัช กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ (๑) และมาตรา ๕๖ เห็นควรให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช กับพวก และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ ใหม่

๑.๑.๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายขงยุทธ ดิยะไพรัช กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ และการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นเหตุให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เห็นควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนายขงยุทธ ดิยะไพรัช และให้ดำเนินคดีอาญาแก่

- ๕ -

นายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ ประกอบมาตรา ๕๗ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ ใหม่ จำนวน ๑ คน แทนพวกของนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช

๑.๑.๕ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาซึ่งศาลฎีกาได้มีคำสั่งที่ ๕๐๑๘/๒๕๕๑ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑ วินิจฉัยว่า มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า นายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ และการกระทำดังกล่าวมีผลทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเชียงรายมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรณีจึงต้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ จำนวน ๑ คน ใหม่ แทนพวกของนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑ จึงมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช มีกำหนดเวลาห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งและให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ ใหม่ จำนวน ๑ คน แทนนางสาวละออง ดิยะไพรัช ซึ่งเป็นพวกของนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ดังกล่าว

๑.๑.๖ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช และคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนมีความเห็นสรุปได้ว่า มีการให้เงินระหว่างนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช กับกำนัน จำนวน ๑๐ คน จริง โดยนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ได้มอบให้นายบรรจง ยางฮิ้น มาแจกเงินแก่กลุ่มกำนันดังกล่าวซึ่งการให้เงินดังกล่าวเป็นการให้เพื่อขอให้กลุ่มกำนันช่วยเหลือผู้สมัครพรรคผู้ถูกร้องในจังหวัดเชียงราย ในการเลือกตั้งวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ซึ่งศาลฎีกาได้รับฟังข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติว่า กลุ่มกำนันไปพบนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ตามคำเชื้อเชิญ

- ๖ -

ของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ขอให้กลุ่มกำนันซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีความใกล้ชิดกับลูกบ้านช่วยเหลือผู้ถูกร้องและสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่จะสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดเชียงราย และผลของการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องนั้น เห็นว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า นายขงยุทธ ดิยะไพรัช ได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ และกระทำความดังกล่าวนั้นมีผลทำให้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงรายมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคหนึ่ง อันเนื่องมาจากนายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้อง ซึ่งถือว่าเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีกตำแหน่งหนึ่ง ได้กระทำการเพื่อให้ การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และกระทำความดังกล่าวนั้นมีผลผูกพันผู้ถูกร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ซึ่งให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มา ซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ในส่วนของคำชี้แจงของหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องที่ว่า หัวหน้าพรรคและ เลขาธิการพรรคผู้ถูกร้องได้ชี้แจงสอดคล้องต้องกันว่า มิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ซึ่งได้กระทำในฐานะส่วนตัวมิได้กระทำในฐานะเป็นกรรมการบริหารพรรคแต่อย่างใด และ เหตุการณ์ดังกล่าวได้เสร็จสิ้นไปแล้ว จึงไม่อาจยับยั้งหรือแก้ไขได้ ทางผู้ถูกร้องมิได้เพิกเฉยหรือปล่อย ปล่อยละเลย โดยเห็นว่าผู้ถูกร้องตลอดจนกรรมการบริหารพรรคคนอื่นไม่ได้กระทำการใด ๆ อันเป็น ความผิดและไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่เข้ากรณี ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจมีคำสั่งให้ ยุบพรรค และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคมีกำหนดห้าปีได้แต่ อย่างไม่ใด นั้น เห็นว่า หนังสือชี้แจงทั้งสองฉบับเป็นเพียงคำกล่าวอ้างชี้แจงข้อเท็จจริงลอย ๆ เพื่อให้ ผู้ถูกร้องและบรรดากรรมการบริหารพรรคคนอื่นของผู้ถูกร้องพ้นจากความรับผิดชอบเท่านั้น จึงไม่อาจ รับฟังได้

- ๓ -

เมื่อข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติจากเอกสารหลักฐานว่า นายยงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนของผู้ถูกร้อง กลุ่มจังหวัดที่ ๑ ซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคในตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง เป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ระเบียบ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งศาลฎีกาที่ ๕๐๑๕/๒๕๕๑ ดังนั้น เมื่อกฎหมายมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นผู้มีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้ผู้ซึ่งพรรคการเมืองส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ระเบียบ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมแล้ว แต่ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ซึ่งเป็นรองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง เป็นผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ระเบียบ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเสียเอง จึงเห็นว่าการกระทำของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ดังกล่าวเข้าข่ายเป็นการกระทำอันฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔

๑.๑.๗ นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาแล้วเห็นด้วย จึงเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติเห็นชอบตามความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ให้แจ้งผู้ร้องเพื่อดำเนินการต่อไป นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวข้างต้นมาให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑

- ๘ -

๑.๒ ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะ นายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว จึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้

๑.๒.๑ มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕ และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑

๑.๒.๒ มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้องมีกำหนดเวลาห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง โดยจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ตามบัญชีรายชื่อเอกสารท้ายคำร้องทั้งหมด หรือจะ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่เป็นผู้มีส่วนรู้เห็น หรือ ปลอ่ยปละละเลย หรือทราบการกระทำของผู้สมัคร มีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม แล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ โดยขอให้เป็นดุลพินิจของศาลรัฐธรรมนูญ

๒. ประเด็นเบื้องต้นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับ คำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ หรือไม่ เห็นว่า คำร้องของผู้ร้องนี้ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๔ (๑) และ (๒) และมาตรา ๔๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมี อำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของผู้ร้องได้ และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจง แก่ช้อกล่าวหา

๓. ผู้ถูกร้อง ยื่นคำชี้แจงแก่ช้อกล่าวหา ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ สรุปคำชี้แจง แก่ช้อกล่าวหาได้ดังนี้

- ๕ -

๓.๑ ผู้ถูกร้องชี้แจงทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายว่า คำสั่งศาลฎีกาที่ ๕๐๑๕/๒๕๕๑ ไม่มีผลผูกพันผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งไม่ใช่คู่ความในคดีดังกล่าว ทั้งนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ก็มิได้กระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งอันมีผลทำให้การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการใดอันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องไม่มีส่วนรู้เห็นกับการกระทำของนายขยงยุทธ ดิยะไพรัช หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันจะเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแต่อย่างใด ดังเหตุผลสรุปได้ดังนี้

๓.๑.๑ มูลเหตุที่นายขยงยุทธ ดิยะไพรัช ถูกกล่าวหา จนเป็นเหตุให้ผู้ร้องนำมา ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหัวหน้าพรรคและ กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องนั้น เป็นผลมาจากการสกดกันของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) กล่าวคือ การที่ คมช. ได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ และ ออกประกาศ ฉบับที่ ๓ และ ฉบับที่ ๒๗ มาใช้บังคับนั้น ก็เพื่อทำลายล้างพรรคไทยรักไทยและ กรรมการบริหารพรรค นอกจากนี้ คมช. ยังได้ออกประกาศ ฉบับที่ ๑๓ ตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งไม่ผ่านกระบวนการสรรหา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ หลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้แล้ว ต่อมาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ สมาชิกพรรคไทยรักไทยเดิมส่วนใหญ่ได้รวมตัวกันไปสมัครเป็นสมาชิก พรรคผู้ถูกร้องเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง หลังจากพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้ง

- ๑๐ -

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับแล้ว เจ้าหน้าที่รัฐทั้งตำรวจ ทหาร และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองยังมีการดำเนินการตามแผนสกัดกั้นของ คมช. อย่างต่อเนื่อง โดยลงพื้นที่ในเขตเลือกตั้งที่เป็นฐานเสียงของผู้ถูกร้องในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตจังหวัดเชียงรายมีบุคคลที่เกี่ยวข้องลงไปดำเนินการตามแผนสกัดกั้นดังกล่าว ซึ่งได้ร่วมกันสร้างสถานการณ์ สร้างพยานหลักฐาน และปรุงแต่งพยานหลักฐานเพื่อนำมาใช้ในการคัดค้านการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ และการเลือกตั้งแบบสัดส่วนกลุ่มจังหวัดที่ ๑ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะพยานบุคคลหรือพยานวัตถุ โดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้เตรียมการวางแผนเป็นขั้นเป็นตอนให้นายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ นำกลุ่มกำนันมาพบกับนายขยยุทธ ดิยะไพรัช ที่กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างและปรุงแต่งพยานหลักฐานให้นายมณฑล สุทธาชนโชติ และนายวิจิตร ยอดสุวรรณ นำไปร้องคัดค้านการเลือกตั้งของนายขยยุทธ ดิยะไพรัช และผู้สมัครรับเลือกตั้งจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเชียงราย จนเป็นเหตุให้นายขยยุทธ ดิยะไพรัช ถูกศาลฎีกาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาห้าปี และทำให้ผู้ร้องนำมาเป็นเหตุขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคผู้ถูกร้อง และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องเป็นคดีนี้

๓.๑.๒ นายขยยุทธ ดิยะไพรัช มิได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามที่ถูกร้องกล่าวหา ด้วยเหตุผลดังนี้

(๑) การเดินทางของกลุ่มกำนันอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มาพบนายขยยุทธ ดิยะไพรัช ที่กรุงเทพมหานครมิได้เกิดจากการที่นายขยยุทธ ดิยะไพรัช เป็นผู้นัดหมายมาพูดคุยเรื่องการเลือกตั้ง แต่นายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ เป็นผู้นำกลุ่มกำนันมาเองเพื่อขอให้นายขยยุทธ ดิยะไพรัช ทวงหนี้ให้ โดยฟังได้ว่า นายชูชาติ จันทะवालย์ ค้างชำระหนี้ค่าชุดดอกกุหลองกับนายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ และกลุ่มกำนัน ซึ่งการที่นายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ และกลุ่มกำนันดังกล่าวมาพบ

- ๑๑ -

นายขงยุทธ ดิยะไพรัช ที่กรุงเทพมหานคร ก็เพื่อขอให้นายขงยุทธ ดิยะไพรัช ทวงหนี้จาก นายชูชาติ จันทะवालย์ ให้กับนายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ และกลุ่มกำนันจริง โดยมีใ้ค้ันค้หมายกับ นายขงยุทธ ดิยะไพรัช เพื่อมาพูดคุยเกี่ยวกับการเลือกตั้งแต่อย่างใด

(๒) นายขงยุทธ ดิยะไพรัช มิได้ให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นแก่นายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ และกลุ่มกำนันเพื่อจูงใจให้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง คำให้การของนายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ ไม่น่าเชื่อถือ ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าในวันเวลาที่ถูกร้องกล่าวหา นายขงยุทธ ดิยะไพรัช ได้มาพบนายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ และกลุ่มกำนันดังกล่าวที่โรงแรม เอส ซี ปาร์ค จริง แต่นายขงยุทธ ดิยะไพรัช ไม่ได้จ่ายเงินหรือมอบให้นายบรรจง ยางยีน หรือผู้หนึ่งผู้ใด จ่ายเงินให้แก่ นายชัยวัฒน์ ฉางข้าวคำ และกลุ่มกำนันเพื่อให้ช่วยเหลือนายขงยุทธ ดิยะไพรัช นางสาวละออง ดิยะไพรัช และนายอิทธิเดช แก้วหลวง แต่อย่างใด

(๓) การกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ตามที่ถูกร้องกล่าวหาไม่เป็น ความผิด เพราะข้อเท็จจริงตามที่กล่าวหาไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ กล่าวคือ กรณีอันจะเข้าองค์ประกอบความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าวนั้น ในส่วนของ ผู้กระทำจะต้องเป็น “ผู้สมัคร” ซึ่งหมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก วุฒิสภาแล้วแต่กรณี หรือ “ผู้ใด” ซึ่งหมายถึง บุคคลอื่นที่มีชื่อผู้สมัคร ส่วนองค์ประกอบในส่วนของ การกระทำนั้นต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๓ (๑) ถึง (๕) โดยมี มูลเหตุจูงใจซึ่งเป็นองค์ประกอบในส่วนของเจตนาเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครผู้อื่นหรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือ พรรคการเมืองใด ซึ่งหากมีการกระทำฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติดังกล่าว ผลที่กฎหมายกำหนดไว้แตกต่างกัน ระหว่างผู้กระทำที่เป็น “ผู้สมัคร” กับผู้กระทำที่เป็น “ผู้ใด” โดยหากผู้สมัครเป็นผู้กระทำการฝ่าฝืน กฎหมายกำหนดความรับผิดไว้สองลักษณะ คือ ความรับผิดในทางการเมือง ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.

- ๑๒ -

๒๕๕๐ ส่วนที่ ๑๐ โดยหากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้สมัครผู้ใด กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวอาจมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครผู้นั้นเป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่ วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๓ หรือกรณีหลังวันประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาห้าปี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๑ และความรับผิดชอบในทางอาญา กรณีผู้สมัคร กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๕๓ อาจต้องรับผิดชอบในทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๗ อีกส่วนหนึ่ง ต่างหาก แต่ถ้าหากกรณีผู้กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๕๓ เป็น “ผู้ใด” กฎหมายกำหนดความรับผิดชอบไว้ตาม มาตรา ๑๓๗ ซึ่งมีทั้งความรับผิดชอบในทางอาญาและการถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง แต่การถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนี้เป็นคนละส่วน หรือคนละกรณีกับผู้กระทำที่เป็น “ผู้สมัคร”

กรณีของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ที่ถูกกล่าวหาอันเป็นเหตุให้ผู้ร้องยื่นคำร้อง เพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนับแต่วันที่อ้างว่านายยงยุทธ ดิยะไพรัช กระทำ การอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย คือวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ ซึ่งนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ยังมีได้อยู่ ในสถานะ “ผู้สมัคร” แต่อย่างไร เพราะยังไม่มียศของผู้ถูกร้องที่จะส่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งและยังไม่ ถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งการสมัครจะต้องผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อีกด้วย จึงมิได้เป็นการกระทำในสถานะที่เป็น “ผู้สมัคร” ในอันที่จะเข้าองค์ประกอบความผิด ตามมาตรา ๕๓ ที่จะเป็เหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา หรือหากจะถือว่า นายยงยุทธ ดิยะไพรัช เป็น “ผู้ใด” ตามมาตรา ๕๓ แต่ความรับผิดชอบของผู้กระทำที่เป็น “ผู้ใด” นั้น ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๓๗ เท่านั้น มิใช่กรณีตามมาตรา ๑๑๑ นอกจากนี้ กรณีจะเป็นความผิดตาม มาตรา ๕๓ ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจงใจ เพื่อจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียง เลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด อันถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของ ความผิดในบทบัญญัติดังกล่าว

(๔) พยานหลักฐานที่นำมากล่าวหาว่านายยงยุทธ ดิยะไพรัช กระทำการ ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง

- ๑๓ -

สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ระเบียบ ประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นพยานหลักฐาน อันเกิดจากการสร้างสถานการณ์ ประทุษร้ายของเจ้าหน้าที่รัฐ และผู้สมัครพรรคการเมืองอื่น ดังนั้น พยานหลักฐานของผู้ร้องที่นำเข้าสู่สำนวนคดีนี้จึงเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบ ไม่อาจรับฟัง ได้มาตั้งแต่ชั้นคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งนำพยานหลักฐานดังกล่าวมา วินิจฉัย แล้วนำไปสู่กระบวนการไต่สวนของศาลฎีกา ย่อมทำให้การรับฟังพยานหลักฐานของศาลฎีกา คลาดเคลื่อนต่อข้อเท็จจริง ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจนำพยานหลักฐานดังกล่าวมารับฟังได้

(๕) การที่กรรมการการเลือกตั้งดออกเสียงหนึ่งคน ไม่พิจารณาและ วินิจฉัยชี้ขาดคดีนั้น ทำให้มติการประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ของคณะกรรมการ การเลือกตั้งเป็นมติที่ขัดต่อกฎหมาย ใช้บังคับไม่ได้ กล่าวคือ ในการลงมติครั้งดังกล่าวนางสดศรี สัตยธรรม กรรมการการเลือกตั้งได้งดออกเสียง โดยเห็นว่าควรสอบพยานเพิ่มเติมโดยให้ร่วมเรื่อง พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งกรณีพลเอก สมเจตน์ บุญถนอม จึงทำให้มติดังกล่าวขัดต่อ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘ วรรคสอง และการจะวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และเป็นมติที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ต้องนำเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าวมาเป็นหลักในการ วินิจฉัย จะนำความหมายของคำว่า “มติ” ตามพจนานุกรมมาประกอบการพิจารณาวินิจฉัยโดยลำพัง นั้นหาได้ไม่ เพราะมีฉะนั้นหากกรรมการการเลือกตั้งคนใดต้องการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบในการ ออกเสียงเพื่อลงมติในเรื่องใด ก็จะทำอย่างเหตุผลอื่นมาเป็นเหตุในการไม่ยอมลงมติในเรื่องนั้น

(๖) คำสั่งของศาลฎีกาที่ ๕๐๑๘/๒๕๕๑ ไม่มีผลผูกพันผู้ถูกร้อง หัวหน้า พรรค กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง และศาลรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นบุคคลภายนอกไม่ใช่คู่ความ ในคดี และไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดบัญญัติว่าคำสั่งของศาลฎีกาต้องมีผลผูกพันศาลรัฐธรรมนูญและ องค์การอื่น ดังเช่นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคห้า และไม่มีข้อเท็จจริงใดที่ผู้ถูกร้องเข้าไปเกี่ยวข้องและได้รับประโยชน์จากเรื่องที่น่าายยงยุทธ ดิยะไพรัช ถูกกล่าวหา นอกจากนี้ยังมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอื่นอีกที่ยังไม่ปรากฏในชั้นไต่สวน

- ๑๔ -

ของศาลฎีกาและศาลฎีกายังไม่ได้วินิจฉัย ซึ่งผู้ถูกร้องจะนำเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยพยานหลักฐานดังกล่าวแล้วจะทำให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างไปจากคำสั่งของศาลฎีกา

๓.๒ ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการใดที่จะถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันจะเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ (๑) และ (๒) ด้วยเหตุผลที่ว่าพรรคการเมือง และการเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองย่อมเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อประชาชน และถือเป็นองค์กรตัวแทนทางการเมืองของประชาชนและมีบทบาทต่อประเทศชาติ

ภายหลังที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาต่อระบบการเมืองและพรรคการเมือง คือ การยุบพรรคการเมืองที่สามารถทำได้ง่าย โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ แม้เสรีภาพดังกล่าวไม่ใช่เสรีภาพที่ไม่อาจจำกัดได้ก็ตาม แต่การยุบพรรคการเมืองซึ่งถือเป็นการจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างหนึ่ง ก็ควรเป็นเรื่องสำคัญที่หากพรรคการเมืองนั้นกระทำการฝ่าฝืนแล้วยอมทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสียหาย มิฉะนั้นจะทำให้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไร้ผล การยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ (๑) นั้น บัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะยุบพรรคการเมืองหรือไม่ก็ได้ มิใช่อำนาจผูกพันที่เป็นการบังคับให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องยุบพรรคแต่อย่างใด กรณีจึงเป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาถึงความสมดุลระหว่างการให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองกับการควบคุมการใช้เสรีภาพของพรรคการเมือง โดยการบังคับใช้รัฐธรรมนูญให้อยู่ในขอบเขตที่จะก่อให้เกิดการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย และระบบพรรคการเมืองด้วย ซึ่ง

- ๑๕ -

ศาลรัฐธรรมนูญอาจลดขอบเขตการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ ลงได้ โดยพิจารณาขบพรรค เฉพาะในกรณีที่เห็นว่าการกระทำของผู้สมัครนั้น มีลักษณะและพฤติการณ์ที่ร้ายแรงและการกระทำนั้น มีหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่อาจถือได้ว่าหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคที่มีจำนวนมากพอที่ รับรู้ถึงการกระทำความผิดแล้ว อันจะถือเป็นการกระทำของพรรค ทั้งนี้เพราะความรับผิดชอบของ พรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง เป็นความรับผิดชอบของพรรคจากผลของการ กระทำของผู้อื่น มิใช่เป็นการกระทำของพรรคโดยตรง ดังนั้น การขบพรรคการเมืองเพราะเหตุว่า สมาชิกพรรคซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญควรพิจารณาถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำนั้นกับผลกระทบ ที่พรรคและสมาชิกจะได้รับ รวมถึงประโยชน์มหาชนด้วยว่า มีความสมดุลตามหลักแห่งความได้ สัดส่วนหรือหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือไม่ โดยมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

๓.๒.๑ การกระทำที่มีการกล่าวหาว่านายยงยุทธ ดิยะไพรัช กระทำการฝ่าฝืน กฎหมายเกิดขึ้นก่อนที่ผู้ถูกร้องจะมีมติส่งนายยงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง กรณีที่จะ พิจารณาว่ามีการกระทำฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ หรือไม่ จึงต้องตีความโดยเคร่งครัดตามความหมายในถ้อยคำตามตัวอักษรที่กฎหมาย บัญญัติว่าหน้าที่ของกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามมาตรานี้ใช้บังคับเฉพาะกับบุคคลที่ พรรคการเมืองส่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้วเท่านั้น โดยผู้ถูกร้องได้มีมติส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ สัดส่วน เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และส่งบัญชีรายชื่อซึ่งมีชื่อนายยงยุทธ ดิยะไพรัช เป็น ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วน กลุ่มจังหวัดที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ บทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๔ (๑) เป็นบทบัญญัติที่กระทบต่อสิทธิทางการเมืองของบุคคลและเป็นกรณีที่ กำหนดความผิดทางการเมืองและกรรมการบริหารพรรคและเป็นกรณีที่กำหนดความรับผิดชอบของ พรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองจากการกระทำผิดของผู้อื่น จึงต้องตีความ โดยเคร่งครัด กล่าวคือ กรณีจะถือว่าพรรคการเมืองกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง

- ๑๖ -

ประเทศโดยวิธีการซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ต้องเป็นกรณีที่สูงนั้นกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเมื่ออยู่ในฐานะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้วเท่านั้น แม้หากศาลรัฐธรรมนูญฟังข้อเท็จจริงว่า นายขงยุทธ ดิยะไพรัช กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายตามที่มีการกล่าวหาจริง ก็ไม่อาจถือได้ว่าหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ วรรคสอง จึงไม่ถือว่าผู้ถูกร้องกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ผลของการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช จึงไม่ผูกพันให้ผู้ถูกร้องต้องรับผิดชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ กรรมการบริหารพรรคก็ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๕

๓.๒.๒ แม้นายขงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ก็ไม่อาจถือได้ว่า ผู้ถูกร้องกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคหนึ่ง ย่อมมีความหมายโดยรวมว่า เมื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้วไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นสมาชิกพรรคที่เป็นกรรมการบริหารพรรคหรือเป็นสมาชิกพรรคที่ไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรคก็ตาม หากได้กระทำการตามมาตรา ๒๓๗ วรรคหนึ่ง แล้ว ย่อมได้รับผลตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ส่วนตามมาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากมาตรา ๒๓๗ วรรคหนึ่ง ย่อมมีความหมายว่า ต้องเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่มีได้เป็นบุคคลคนเดียวกับผู้กระทำตามมาตรา ๒๓๗ วรรคหนึ่ง เพราะหากรัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมายที่จะให้ถือการกระทำของบุคคลที่เป็นกรรมการบริหารพรรคเป็นการกระทำของพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๓๗ วรรคสองแล้ว ต้องใช้ถ้อยคำที่ชัดเจนว่า “ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำของบุคคลที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการ...”

- ๑๓ -

๓.๒.๓ หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องไม่มีส่วนรู้เห็นกับการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กล่าวคือ หากหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องได้ทราบถึงการกระทำที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ย่อมต้องดำเนินการยับยั้งหรือแก้ไขโดยแจ้งแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือขอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๘ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันจะทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ถูกร้อง แต่ข้อเท็จจริงขณะนั้นก็ยังไม่มีหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องผู้ใดทราบเรื่องดังกล่าวเช่นกัน จึงไม่อาจดำเนินการใด ๆ ตามที่กล่าวมาได้ ทั้งนี้ผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องได้ทราบข้อเท็จจริงเบื้องต้นเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๐ หลังจากมีการเลือกตั้งแล้วว่ามีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการเปิดเผยผ่านสื่อสารมวลชน แต่ก็เป็นเวลาที่พ้นวิสัยที่หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจะยับยั้งหรือแก้ไขได้

๓.๒.๔ ผู้ถูกร้องมิได้รับประโยชน์ใด ๆ จากการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ตามที่มีกรกล่าวหา กล่าวคือ คำสั่งของศาลฎีกาดังกล่าวเป็นกรณีการพิจารณาว่าการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ครอบงำประกอบที่จะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ หรือไม่เท่านั้น ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับปัญหาที่ว่า ผู้ถูกร้องได้รับประโยชน์จากการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช หรือไม่ เพียงแต่ผู้กระทำมีมูลเหตุจงใจในการกระทำ “เพื่อจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่นหรือพรรคการเมืองใดหรือให้งดเว้นการลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด” ด้วยวิธีการดังที่บัญญัติไว้ตามมาตรา ๕๓ (๑) ถึง (๕) ก็เป็นความผิดแล้ว โดยไม่ต้องพิจารณาผลของการกระทำว่าผลได้เกิดขึ้นตามที่ผู้กระทำมุ่งประสงค์หรือไม่ แต่การพิจารณาว่าผู้ถูกร้องได้รับประโยชน์จากการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช หรือไม่

- ๑๘ -

ต้องปรากฏข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่แสดงได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับประโยชน์จากผลของการกระทำนั้น เมื่อข้อเท็จจริงจากการไต่สวนก็ไม่ปรากฏหลักฐานว่า หลังจากกลุ่มกำนันได้พบกับนายขยยุทธ ดิยะไพรัช แล้ว กลุ่มกำนันได้ไปเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือมีพฤติการณ์ช่วยเหลือในการหาเสียงหรือลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่นายขยยุทธ ดิยะไพรัช หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องแต่อย่างใด ข้อเท็จจริงจึงไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับประโยชน์จากการกระทำของนายขยยุทธ ดิยะไพรัช คำสั่งของศาลฎีกาดังกล่าวจึงเป็นการวินิจฉัยที่คลาดเคลื่อนทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

๓.๒.๕ ผู้ถูกร้องได้กำหนดมาตรการป้องกันมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ และประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนที่จะมีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๕๐ กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องได้จัดให้มีการสัมมนาโดยผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาประกอบด้วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทนายความประจำเขตเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งของผู้สมัครสมุหบัญชีของผู้สมัคร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของพรรค และได้เชิญคณะกรรมการการเลือกตั้งมาชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบถึงกฎหมาย ระเบียบ และประกาศเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม นอกจากนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญด้านการเลือกตั้งและนักกฎหมายของพรรคหลายคนร่วมอธิบายถึงกฎหมาย ข้อห้ามเกี่ยวกับการเลือกตั้ง พร้อมทั้งจัดทำซีดี คู่มือเลือกตั้ง ๒๕๕๐ ซึ่งรวมกฎหมาย ระเบียบ และประกาศสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งและซีดีคู่มือสมุหบัญชีเลือกตั้ง ๕๐ เพื่อแจกจ่ายให้แก่ผู้สมัครและผู้เกี่ยวข้องทุกคนเพื่อถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้คณะกรรมการอำนาจการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบโดยเร่งด่วน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอันถูกต้องชอบธรรม ในกรณีที่มีการอุทกกล่าวหาร้องเรียน

๓.๓ หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องไม่มีผู้ใดมีส่วนรู้เห็นกับเรื่องที่นายขยยุทธ ดิยะไพรัช ถูกกล่าวหา หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้ง

- ๑๕ -

หรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันจะเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง กล่าวคือ หากศาลรัฐธรรมนูญฟังว่า ผู้ถูกร้องจะต้องรับผลจากการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ตามข้อกล่าวหาโดยมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องแล้ว หลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้นั้น จะต้องปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้นั้นมีส่วนร่วมรู้เห็น หรือปล่อยให้พลละเลย หรือทราบถึงการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองดังกล่าวแล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไขการกระทำดังกล่าวด้วยกรรมการบริหารพรรคคนอื่นที่ไม่ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ดังกล่าวยอมไม่อาจถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ กรณีนี้จึงต่างกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ในกรณียุบพรรคการเมืองซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบโดยรวมของคณะกรรมการบริหารพรรคโดยแม้หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคที่มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยให้พลละเลย หรือทราบถึงการกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไข อันเป็นเหตุให้อาจถูกยุบพรรคนั้นได้

นอกจากนี้ผู้ถูกร้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล ดังนั้นการใดที่ผู้ถูกร้องจะต้องรับผิดชอบต้องเป็นกิจการที่กระทำไปโดยคณะกรรมการบริหารพรรค หรือหัวหน้าพรรค หรือผู้ที่หัวหน้าพรรคมอบหมายเท่านั้น แต่กรณีการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ตามที่ถูกกล่าวหาานั้น มิใช่เรื่องการดำเนินกิจการของผู้ถูกร้อง หรือการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องตามข้อบังคับพรรคของผู้ถูกร้อง หรือตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่กฎหมายบัญญัติไว้แต่อย่างใด แต่เป็นเรื่องการกระทำส่วนบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องหรือกรรมการบริหารพรรคแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องและกรรมการบริหารพรรคย่อมไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำนั้น ด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการแยกการรับผิดชอบของพรรคการเมืองและคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองในการดำเนินกิจการทางการเมืองของพรรคการเมืองออกจากความรับผิดชอบของกรรมการบริหารพรรคแต่ละคน โดยเปิดโอกาสให้พิสูจน์ความรับผิดชอบได้แม้เป็นเรื่องที่อยู่ในกิจการของพรรคการเมือง หรืออำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญควร

- ๒๐ -

คำนึงถึงความร้ายแรงและพฤติการณ์ของการกระทำความผิด ผลของการกระทำความผิดและเหตุผลสมควรอื่นประกอบด้วย กรณีความรับผิดชอบของกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ วรรคสอง นั้น มิได้เกิดจากการกระทำของกรรมการบริหารพรรคการเมือง เพียงแต่เป็นผลทางกฎหมายที่กรรมการบริหารพรรคการเมืองจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่พรรคการเมืองถูกยุบเท่านั้น การพิจารณาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคการเมือง จะต้องคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้ รวมถึงผลกระทบต่อสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้นั้นด้วย เพราะสิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของพลเมืองในการแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของผู้นั้นในการเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง แม้การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมิใช่โทษทางอาญาแต่ก็มีความรุนแรงและมีผลกระทบยิ่งกว่าโทษทางอาญาบางประเภท

๓.๔ การดำเนินการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการยื่นคำร้องของผู้ร้องในคดีนี้ เป็นการละเมิดต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ จึงมิได้เป็นไปตามหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง กล่าวคือ ผู้ร้องยื่นคำร้องเพื่อขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องมิได้ระบุชื่อกรรมการบริหารพรรค เป็นผู้ถูกร้องด้วย แต่คำขอของผู้ร้องขอให้มีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องด้วย ทำให้กรรมการบริหารพรรคแต่ละคนอยู่ในฐานะไม่ต่างจากผู้ถูกร้อง และโดยคำสั่งยุบพรรคการเมือง กฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นบทบังคับว่า เมื่อศาลมีคำสั่งยุบพรรคแล้วให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดไปด้วย ด้วยเหตุนี้ ในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องให้โอกาสแก่กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องทุกคนได้ชี้แจง แสดงข้อเท็จจริงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่ากรรมการบริหารพรรคผู้นั้นมิได้รู้เห็นกับการกระทำของนายยงยุทธ ดิยะไพรัชตามที่ถูกกล่าวหา ทั้งนี้เพื่อจะได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและเป็นธรรม แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งก็มิได้เรียกกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องคนใดไปชี้แจงในฐานะส่วนตัวแต่อย่างใด เพียงแต่ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงในนามของพรรคเท่านั้น การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

- ๒๑ -

ในส่วนที่เห็นว่าควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจึงขัดต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครองไว้ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมิได้เป็นไปตามกฎหมายและหลักนิติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง ดังนั้น การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนที่ขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องเป็นไปโดยมิชอบ และผู้ร้องก็มิได้ดำเนินการแก้ไขเพื่อให้การดังกล่าวเป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องได้

ด้วยเหตุผลดังที่ได้ชี้แจงดังกล่าว ผู้ถูกร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง

๔. กรรมการบริหารพรรค สมาชิกพรรค และอดีตกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้อง รวม ๓๕ คน ได้ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่กรณีฝ่ายที่สามเพื่อชี้แจงว่า อดีตหัวหน้าพรรค รักษาการหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และสมาชิกพรรคของผู้ถูกร้องมิได้มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ที่ถูกกล่าวหาแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไข อันจะทำให้มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๘ ได้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญตั้งรับคำร้องดังกล่าวเป็นคำชี้แจงของผู้เกี่ยวข้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๔๔ และรวมไว้ในสำนวน

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เอกสารประกอบคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และได้ตรวจพยานหลักฐานของคู่กรณีแล้ว เห็นว่า คดีมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ กรณีไม่จำเป็นต้องเรียกเอกสารหลักฐานอื่นตามที่คู่กรณีร้องขออีก ศาลจึงงดการไต่สวน ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๓๗ และเปิดโอกาสให้หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องหรือผู้แทนแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา

- ๒๒ -

ประเด็นแห่งคดีที่จะพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ นายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ มีเหตุสมควรให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่

คำวินิจฉัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ที่จะให้การเลือกตั้งของประเทศเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีบทบัญญัติป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งด้วยการใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดซื้อสิทธิซื้อเสียงของประชาชนเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง อันเป็นวิธีการที่นักการเมืองส่วนหนึ่งใช้กันมานานจนเป็นความเคยชินแล้วกลายเป็นจุดประาะบางทางการเมืองที่นักการเมืองผู้กระทำไม่รู้สำนึกกว่าเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรง ทำให้การเมืองและประชาธิปไตยของประเทศไทยไม่พัฒนาไปสู่ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักการเมืองเหล่านี้ เมื่อเข้าสู่อำนาจแล้ว ย่อมใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงโดยไม่มีความละอาย เพื่อเตรียมไว้สำหรับใช้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไปเพื่อให้ได้อำนาจสำหรับแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบต่อไป เป็นวัฏจักรที่เลวร้ายอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงได้กำหนดมาตรการป้องกันและกำหนดวิธีการลงโทษไว้อย่างชัดเจนและเข้มงวดเพื่อป้องกันนักการเมืองที่ไม่สุจริตเหล่านี้ ไม่ให้มีโอกาสเข้ามาก่อให้เกิดความเสื่อมเสียทางการเมือง และเพื่อส่งเสริมนักการเมืองที่ตั้งมั่นอยู่ในสุจริตธรรม ให้ได้มีโอกาสทำภารกิจอันเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนมากยิ่งขึ้น

- ๒๓ -

ประเด็นที่ ๑ นายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นปัญหาการกระทำความผิดของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง นั้น ได้มีการต่อสู้คดีกัน โดยผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้มีโอกาสนำพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาอย่างเต็มที่แล้ว ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วว่า นายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ และมีผลทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามคำสั่งศาลฎีกาที่ ๕๐๑๘/๒๕๕๑

ประเด็นที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้แล้วนั้น เป็นประเด็นข้อเท็จจริงเดียวกันกับคดีนี้ และเป็นประเด็นที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลฎีกาจะเป็นผู้วินิจฉัย เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดเขตอำนาจการวินิจฉัยคดีของศาลแต่ละศาลไว้แล้วว่า ศาลใดมีอำนาจพิจารณาคดีใด ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสอง ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑ บัญญัติให้ศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดประเด็นการทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไว้โดยเฉพาะ ซึ่งประเด็นนี้ ศาลฎีกาได้พิจารณาและมีคำวินิจฉัยไว้แล้วว่า มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า นายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ และการกระทำความผิดดังกล่าวมีผลทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเชียงรายมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

- ๒๔ -

ประเด็นข้อเท็จจริงเรื่องการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง เป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ หรือไม่ จึงถือเป็นที่ยึดตามคำสั่งของศาลฎีกาดังกล่าวแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมไม่มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบคำวินิจฉัยในปัญหาที่เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาดังกล่าวได้ ทั้งศาลรัฐธรรมนูญมิใช่ศาลที่มีอำนาจรับวินิจฉัยอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาด้วย

ประเด็นตามคำคัดค้านของผู้ถูกร้องที่อ้างว่า คำสั่งของศาลฎีกาไม่มีผลผูกพันผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคคนอื่น เพราะเป็นบุคคลภายนอกคดี นั้น เห็นว่า ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยในคดีนี้ มิใช่ประเด็นที่ว่า ผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคคนอื่น กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ หรือไม่ แต่เป็นการพิจารณาวินิจฉัยว่า เมื่อนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ในฐานะรองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ แล้วศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้มีการยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ ประกอบมาตรา ๖๘ วรรคสี่ หรือไม่ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรค หรือกรรมการบริหารพรรคคนอื่น เป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ คำคัดค้านของผู้ถูกร้องจึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะรับวินิจฉัยให้เป็นอย่างอื่นให้ต่างไปจากศาลฎีกาได้

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องคัดค้านว่า การกระทำที่มีการกล่าวหาว่า นายขงยุทธ ดิยะไพรัช กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเกิดขึ้นก่อนที่ผู้ถูกร้องจะมีมติส่งนายขงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายขงยุทธ ดิยะไพรัช จึงมิได้เป็น “ผู้สมัคร” ในขณะที่กระทำความผิด นั้น เห็นว่า ศาลฎีกาได้วินิจฉัยประเด็นนี้ไว้แล้วว่า แม้ขณะกระทำความผิดจะยังมิได้เป็น “ผู้สมัครรับเลือกตั้ง” ก็ตาม แต่ภายหลังได้สมัคร

- ๒๕ -

รับเลือกตั้ง ย่อมถือเป็นการกระทำในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย ดังนั้น จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยเป็นอย่างอื่นได้เช่นกัน เพราะไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีของศาลฎีกาได้ เนื่องจากศาลแต่ละระบบนั้น นอกจากจะอิสระจากฝ่ายการเมืองแล้วยังเป็นอิสระต่างหากจากกันอีกด้วย

ประเด็นที่ ๒ มิเหตุสมควรให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง บัญญัติไว้เป็นการเด็ดขาดว่า ถ้ามีการกระทำผิดของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใด มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา ๖๘ และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ก็ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวมีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมายที่บัญญัติไว้เด็ดขาดแล้วว่า หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใด มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำผิดของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กฎหมายให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แม้ข้อเท็จจริง พรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคจะไม่ได้เป็นผู้กระทำก็ตาม กฎหมายยังให้ถือว่าเป็นผู้กระทำ จึงเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้ แม้ศาลรัฐธรรมนูญเองก็ไม่อาจวินิจฉัยเป็นอย่างอื่นได้ ทั้งนี้ เนื่องจากความผิดในการทุจริตซื้อสิทธิซื้อเสียง

- ๒๖ -

ในการเลือกตั้ง เป็นความผิดที่มีลักษณะพิเศษที่ผู้กระทำจะใช้วิธีการอันแยบยลยากที่จะจับได้ กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารพรรค จะต้องคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าร่วมทำงานกับพรรค และคอยควบคุม ดูแล สอดส่องไม่ให้คนของพรรคกระทำความผิด โดยมีบทบัญญัติให้พรรคการเมืองและผู้บริหารพรรคจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของกรรมการบริหารพรรคคนที่ไปกระทำผิดด้วย ในทำนองเดียวกันกับหลักความรับผิดชอบของนิติบุคคลทั่วไปที่ว่า ถ้าผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลไปกระทำการใดที่อยู่ในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น แล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น นิติบุคคลจักต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของผู้แทนหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลนั้นด้วย จะปฏิเสธความรับผิดชอบมิได้ คดีนี้ จึงถือได้ว่า มีเหตุตามกฎหมายที่ศาลจะต้องวินิจฉัยว่า สมควรยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องหรือไม่

โดยที่ผู้ถูกร้องเป็นพรรคการเมืองอันเป็นองค์กรที่มีความสำคัญยิ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ต้องเป็นแบบอย่างที่ถูกต้อง ซอบธรรมเนียม และสุจริต การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องควร ได้มาด้วยความบริสุทธิ์ ด้วยความนิยมในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองผู้ถูกร้องเป็นหลัก มิใช่ได้มาเพราะผลประโยชน์หรืออามิสสินจ้างที่เป็นเหตุจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเลือกตั้งให้ กรรมการบริหารพรรคทุกคนก็ควรต้องช่วยกันทำหน้าที่ควบคุมดูแล ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคส่ง ตลอดจนกรรมการบริหารพรรคด้วยกันเอง มิให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แต่นายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องกลับใช้วิธีการอันผิดกฎหมายเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง ทำให้ผู้ถูกร้องได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น ซึ่งต้องถือว่าผู้ถูกร้องได้รับประโยชน์แล้ว กรณีจึงเป็นเรื่องร้ายแรง

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้กระทำผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง จะต้องเป็นบุคคลคนละคนกับบุคคลผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง และยืนยันว่าหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคคนอื่นไม่มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไข เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม นั้น เห็นว่า หากผู้กระทำผิดตามวรรคหนึ่งเป็น

- ๒๓ -

กรรมการบริหารพรรคเดียว ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดอยู่ในตัวแล้วว่า กรรมการบริหารพรรคคนนั้นมีทั้งเจตนาและการกระทำผิดยิ่งกว่าเพียงรู้เห็นเป็นใจกับผู้อื่นเสียอีก จึงย่อมไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคคนอื่น เป็นผู้มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยให้ลอยละลือเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมอีกต่อไป เพราะกรรมการบริหารพรรคที่กระทำผิดตามวรรคหนึ่ง ก็มีฐานะเป็นกรรมการบริหารพรรคในขณะกระทำผิดด้วย จึงเป็นกรณีที่ร้ายแรงกว่ากรณีบุคคลอื่นที่มีใช้หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้กระทำ อันเป็นไปตามหลักกฎหมายที่ว่า เมื่อกฎหมายห้ามกระทำสิ่งชั่วร้ายใดไว้ สิ่งที่ชั่วร้ายมากกว่านั้นย่อมถูกห้ามไปด้วย ซึ่งตรงกับสามัญสำนึกของสุจริตชนทั่วไป และตรงกับตรรกะที่ว่า “ยิ่งต้องเป็นเช่นนั้น” ข้ออ้างของผู้ถูกร้องจึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า พรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงควรมีความเข้มแข็ง ไม่สามารถถูกยุบได้โดยง่าย นั้น เห็นว่า การเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง จะต้องเป็นการเข้มแข็งที่มีคุณภาพมาตรฐาน โดยดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความสุจริต แต่หากเป็นพรรคการเมืองที่เข้มแข็งในทางทุจริตแล้ว ย่อมเป็นการทำลายพรรคการเมืองที่สุจริตและทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตย แม้พรรคที่หย่อนคุณภาพมาตรฐานจะถูกยุบ แต่บุคคลที่มีอุดมการณ์อันบริสุทธิ์ทางการเมืองตรงกันย่อมมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่เมื่อใดก็ได้ การยุบพรรคการเมืองที่กระทำผิด จึงเป็นการปลูกฝังการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันจะเป็นคุณประโยชน์แก่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องได้กำหนดมาตรการป้องกันมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ และประกาศของคณะกรรมการเลือกตั้งก่อนที่จะประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยจัดประชุมชี้แจงให้ผู้สมัครของผู้ถูกร้องทราบแล้ว นั้น เห็นว่าการดำเนินการดังกล่าว แม้หากจะได้กระทำจริง ก็มิได้เป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามกฎหมายในกรณีที่

- ๒๘ -

หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค หรือกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องไปทำผิดเสียเอง เพราะในกรณี เช่นนั้น ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่า มาตรการต่าง ๆ ที่จัดทำไปนั้น มิได้มีผลบังคับใช้แต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีการกระทำความผิดโดยผู้ที่เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องแล้ว ผู้ถูกร้องย่อมต้องรับผิดชอบตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องมิได้รับประโยชน์ใด ๆ จากการกระทำของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ตามที่มีการกล่าวหา นั้น เห็นว่า ประเด็นนี้ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้แล้วว่า การกระทำของ นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ทำให้การเลือกตั้งจังหวัดเชียงรายไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งยังผลให้ผู้ถูกร้องมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากขึ้น อันเป็นประโยชน์สำคัญประการหนึ่ง

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการ ยื่นคำร้องของผู้ร้องในคดีนี้เป็นการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม มิได้เป็นไปตามหลักนิติธรรม นั้น เห็นว่า ประเด็นการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นั้น ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ แล้วว่า เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนการยื่นคำร้องคดีนี้ ผู้ร้องเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นคำร้อง ต่อศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ และได้ดำเนินการมาโดยถูกต้องตามครรลองแห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำ คำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ทุกประการแล้ว จึงเป็นการดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย

การที่นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ในฐานะรองหัวหน้าพรรคซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย มีบทบาทสำคัญในพรรคจนได้รับยกย่องให้เป็นรองหัวหน้า พรรคและประธานสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นผู้มีหน้าที่ต้องควบคุมและสอดส่อง ดูแลให้สมาชิกของ พรรคการเมืองที่ตนบริหารอยู่กระทำการเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่กลับเป็นผู้มากระทำ ความผิดเสียเอง อันเป็นความผิดที่ร้ายแรงและเป็นภัยคุกคามต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของ ประเทศ กรณีจึงมีเหตุอันสมควรที่จะต้องยุบพรรคผู้ถูกร้อง เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานพฤติกรรมทาง การเมืองที่ดีงาม และเพื่อให้เกิดผลในทางยับยั้งป้องปรามมิให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก

- ๒๕ -

ประเด็นที่ ๓ หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวมีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการเน้นย้ำตรงกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคสี่ ที่บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบังคับตามกฎหมายว่า เมื่อศาลมีคำสั่งให้ยุบพรรคแล้ว จะต้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่มีการกระทำความผิด เป็นเวลาห้าปี ซึ่งศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจสั่งเป็นอย่างอื่นได้ ส่วนข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้องที่อ้างว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง จะต้องเป็นกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองแต่ละคนมีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย ฯ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๘ นั้น เห็นว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองในคดีนี้ เป็นการเพิกถอนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๖๘ วรรคสี่ มิใช่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และไม่ว่ากรณีจะเป็นเช่นใดก็ตาม บทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ก็มีอาจลบล้างบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้องในประเด็นนี้ทั้งหมดจึงฟังไม่ขึ้น

ส่วนประเด็นคำขอหรือคำโต้แย้งอื่นของผู้ถูกร้อง นั้น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยประเด็นแห่งคดีตามที่กล่าวครบถ้วนแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยให้

- ๓๐ -

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์ จึงวินิจฉัยว่า ให้ยุบพรรคพลังประชาชน ผู้ถูกร้อง เนื่องจากนายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ประกอบมาตรา ๒๓๗ วรรคสอง และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่กระทำความผิด เป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๖๘ วรรคสี่

- ๓๑ -

(คำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๕๑)

(นายจรัญ ภัคดีชนากุล)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายจรูญ อินทจาร)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายเฉลิมพล เอกอรุ)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบุรุษ มาประณีต)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบุญส่ง กุลนุพผา)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายสุพจน์ ไข่มุกด์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดมศักดิ์ นิติมন্ত্রী)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ